

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-15>

УДК 341.23(4-672ЄС+410)

Супрунова І.А., Бойчук Д.С.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

НАСЛІДКИ BREXIT ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Анотація. У науковій статті розглянуті основні наслідки виходу Великобританії зі складу Європейського Союзу. Визначено ставлення Великої Британії до європейської політики. Поручено проблеми стосовно процесу виходу країн-членів зі складу Європейського Союзу та розглянуто основні недоліки статті 50 Європейської угоди. Розкрито послідовність дій у разі виходу певної країни з Європейського Союзу. Висловлено думку міністра Великобританії з приводу виходу та імплементації Brexit. Акцентовано увагу на основні проблеми, які можуть виникнути при виході з Європейського Союзу. Так, у статті зазначено, що як для Європейського Союзу, так і для Великобританії це відтворить ряд економічних втрат. З'ясовано, що такі зміни призведуть до конфліктів на економічному ринку. Визначено причини перенесення процедури Brexit.

Ключові слова: Брексит, євроінтеграція, Європейський Союз, правові наслідки, конфлікт, зміни, Європа.

Suprunova Iryna, Boychuk Dmytro

Yaroslav Mudryi National Law University

THE IMPLICATIONS OF BREXIT FOR THE EUROPEAN UNION AND THE UNITED KINGDOM

Summary. The scientific article discusses the main consequences of Britain's secession from the European Union. Great Britain, since joining the European Union, had a very negative attitude towards European politics, putting priority on its own interests. Attention is focused on the process of withdrawal of member countries from the European Union and the main disadvantages of Article 50 of the European Treaty are examined. The sequence of actions in the event of a certain country leaving the European Union is disclosed. The Minister of Great Britain expressed his opinion on the release and implementation of Brexit. The attention is focused on the main problems that may arise when leaving the European Union. Thus, it has been established that for both the European Union and Great Britain this will recreate a number of economic losses, however, the UK will be able to throw off handcuffs and thereby preserve their national traditions, since for several years now foreigners with their own cultural heritage and faith have lived in the territory of the state. We also found that such changes will lead to conflicts in the economic market, since goods for the UK that will be purchased in Europe will no longer be at a reduced price, but much more expensive, in any case, such recessions can lead to mass rallies in the territory countries. As you know, the Brexit procedure has already been postponed several times. The last such extension was until January 31, 2019, but this causes considerable indignation among the Prime Minister of the United Kingdom, the reason is the postponement of the procedure by Parliament, which is why the question of holding parliamentary elections in the UK remains open. The British Minister also announced that a new immigration system will be installed in the country in accordance with which tough measures will be taken when crossing the country's borders. The article also indicated the views of scientists and practitioners, who say that the consequences of Britain's exit from the European Union can be not only negative. A number of consequences will be positive. As for the European Union, the UK's abandoning its membership entails only negative consequences.

Keywords: Brexit, European integration, European Union, legal consequences, conflict, changes, Europe.

Постановка проблеми. Великобританія завжди була особливою країною, яка відрізняла її від інших Європейських держав завдяки своєму історичному досвіду та географічному положенню. У повоєнний час Сполучене Королівство зазнало значних економічних втрат – саме в той час почався процес євроінтеграції. Однак, коли перед державою постало питання про вступ до Європейського Союзу, з цього приводу виникла маса суперечок та дискусій. Як відомо, Велика Британія завжди віддавала свою прихильність країнам Співдружності та Сполученим Штатам Америки. Саме тому на сьогоднішній день досить актуальним залишається питання про вихід Великобританії з ряду членів Європейського союзу (Brexit), що може призвести до значних збитків організації та спаду її авторитету у світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процедура Brexit знаходиться у сфері інтересів кола науковців, які займаються дослідженням питань європейської інтеграції та права ЄС і становить величезну актуальність для цих представників юридичної науки. Деякі питання Brexit

розкрито у наукових дослідженнях таких вчених, як Т. Кирилюк, І. Яковюка, Б. Немировського, Р. Вольчук, А. Рафала та інші. Така увага, перш за все пов'язана із тим, що за всю історію існування Європейського Союзу, жодна із держав не висловлювала думку про намір виходу із членства.

Метою наукової статті є розкриття основних наслідків (як позитивних, так і негативних) процедури Brexit для Європейського Союзу та Великої Британії.

Виклад основного матеріалу. Важливим залишається той факт, що правове регулювання процесу виходу з Європейського Союзу було запроваджене у 2009 році, коли набули чинності зміни до Договору про Європейський Союз, передбачені Лісабонським договором про реформи 2007 року. Відповідно до положення статті 50 Договору, будь-яка держава, яка є членом ЄС, має право вийти з нього, відповідно до своїх конституційних вимог. Держава член, що має намір вийти з членства, повинна заздалегідь повідомити про це Європейську Раду, яка в свою чергу проводить переговори із такою державою та укладає

договір, в якому передбачені умови такого виходу та майбутні відносини із Союзом [1]. Саме на основі цієї норми вперше було розпочато процес Brexit. Таким чином, детальний порядок застосування змісту вищенаведеного положення і повинен бути застосований до даної ситуації.

Виходячи зі змісту статті 50 Договору стає зрозумілим, що вихід із Європейського Союзу має виключно односторонній характер і має бути прийнятий відповідно до своїх конституційних вимог, не узгоджуючи дане рішення з жодним членом ЄС, однак повинно бути повідомлене до офіційного виходу Раді ЄС. Проте, незрозумілим залишається питання часу, протягом якого можна буде реалізувати такий вихід – це залежить від того, з якого моменту юридично розпочнеться застосування положення статті 50 Договору. Однак не дивлячись на це судовими процесами з цього питання як ЄС, так і Сполученим Королівством можуть бути відтермінований початок переговорів про вихід та подовжено в часі процес припинення членства [2, с. 5].

Як слушно зазначив професор М. Елліотт, ані заяви британського уряду, ані результат британського референдуму не може розцінюватися як офіційна підстава початку процесу виходу, такою підставою може слугувати лише належним чином оформлене рішення уряду Великої Британії, який реалізує відповідно до своїх повноважень зовнішню політику країни [3].

На нашу думку, досить неоднозначним залишається питання щодо застосування у статті 50 Договору словосполучення «відповідно до своїх конституційних процедур», адже чітко не зазначено, що це саме за процедури. Це поняття більш оціночне. Саме тому, для Великобританії, яка немає чітко визначених конституційних процедур, це питання стало предметом судового розгляду. Так, британський уряд зазначив, що процес виходу буде здійснюватися відповідно до їх власних «пріоритетних повноважень», без жодного втручання парламенту. Але на думку деяких науковців, участь парламенту є необхідною та важливою [4, с. 4].

Високий суд Англії й Уельсу в рішенні від 03.11.2016 р. зазначив, що британський уряд не має право самостійно без парламенту реалізувати у життя норму 50 Договору. Так, Великобританія оскаржила таке рішення у Верховному суді, однак Верховний суд прийняв рішення не на їх користь та зазначив, що вихід Сполученого Королівства зі складу ЄС припинить дію на його території установчих договорів і актів вторинного права ЄС, які відповідно до Акта Європейських Співтовариств 1972 р. є незалежними джерелами британського права, доки британський парламент не вирішить інакше. Адже така ситуація призведе до зміни прав громадян, які встановлені правом ЄС, що й робить неможливим застосування процедури виходу без згоди парламенту.

З 2017 року почався процес Brexit, відповідно до якого Великобританія офіційно припинить членство у Європейському Союзі, не дивлячись на сорок років тісної співпраці у політичній, економічній, правовій та безпековій сфері. Звичайно, таке рішення викликало значний політичний резонанс та різноманітні оцінки щодо причин такого виходу. Таке рішення вже ввійшло в історію європейської інтеграції, як найсерйозніший ви-

клик єдності європейській спільноті, що ставить під загрозу стабільне та безпроблемне існування Європейського Союзу.

У Сполученому Королівстві поняття «європейська інтеграція» розглядалося як співпраця між різними країнами на підставі відповідних угод. Пріоритетом цих угод була економічна інтеграція та допомога країн один одному у вирішенні певних питань [5, с. 227]. Однак, інші країни під європейською інтеграцією розуміли більш розширене тлумачення цього терміну. Саме різниця між розумінням сутності європейської інтеграції викликала значні суперечки між британським урядом та членами Європейського Союзу. Через цю причину, Франція при вступі Великої Британії до ЄС наклала два рази поспіль вето.

На думку науковця І.В. Яковюка, Великобританія, увійшовши до Європейського Союзу, існувала на особливих умовах, перебуваючи осторонь від більшості інтеграційних процесів. Так яскравим прикладом цьому слугує відмова у підписанні в 1989 році Хартії Європейського співтовариства про основні соціальні права працівників. Таким чином, Великобританія перешкоджала політичній консолідації Європи зберігаючи свої власні вікові традиції британської геополітики [6, с. 26].

Серед науковців досить незрозумілим залишається питання, з яких причин Великобританія бажає вийти з членів ЄС. Так, основною причиною слугує те, що Сполучене Королівство більше сплачує фунтів, а ніж отримує, що значно погіршує економічне становище країни.

Вихід Великобританії з Європейського Союзу має ряд наслідків, до яких науковці та практики відносять:

- по-перше, необхідність проведення змін у виробництві, адже Великобританія та Європейський Союз, мали спільну економічну політику і такий вихід буде підставою для скасування преференційних умов торгівлі та інвестицій. Відповідно до цього продукція між раніше існуючими партнерами стає значно дорожчою та не має пріоритетів перед світовими аналогами. Тобто, Великобританія вже втратить свої партнерські відносини і повинна буде налагоджувати контакт з членами самостійно для того, щоб економічний стан держави не спав [7, с. 95];

- по-друге, порушення соціальної та політичної стабільності в державі, напружене становище на теренах країни, переорієнтація на інші ринки, проблемні взаємовідносини із країнами членами ЄС. Ці фактори можуть призвести до протестів, мітингів, що тягне за собою значні економічні втрати.

Однак окрім негативних наслідків дезінтеграції, науковці виокремлюють і позитивні, до яких відносять такі як:

- вільний вибір політики, адже у ряді випадків країни-члени ЄС поступаються своїм національним інтересам. Однак, Великобританія завжди трималась на відстані від ряду інтеграційних сфер, ставлячи у пріоритет власні національні інтереси. Об'єднане Королівство відмовилось свого часу від спільної європейської валюти, шенгенської зони, тісної співпраці в галузі правосуддя та внутрішніх справ. Таким чином, процес виходу з Європейського Союзу стає гарантом звільнення від зобов'язань та забезпечення відстоювання своїх власних інтересів [7, с. 96];

– збереження традицій, адже Велика Британія є однією з небагатьох країн, яка пишається своїм минулим. Через інтеграційні процеси на території країни поширилися іноземні культури, які мають власні традиції та віру, що на думку багатьох британців, значно пригнічує національну культуру [7, с. 97].

До того ж, деякі науковці вбачають в процесі виходу Британії з ЄС навпаки більше позитивних наслідків для ЄС. Зокрема, І. В. Яковюк вказує, що «за цих умов Берлін зможе пролобіювати реалізацію кроків, проведення яких перешкоджала Британія, а саме:

– оформлення загальноєвропейської міграційної політики;

– створення єдиної армії ЄС;

– посилення інтеграції бюджетів держав-членів ЄС. Позиція ЄС на міжнародних переговорах буде більш консолідованою і єдиною, що дозволить Євросоюзу з часом переглянути багато колишніх угод, укладених з урахуванням «особливої позиції» Великобританії, зробивши їх куди більш вигідними для континентальних європейців» [6, с. 29].

Нещодавно міністром Британії Бренденом Льюїсом було заявлено про обмежену свободу пересування, як британців до країн Європи, так і європейців, які працюють в Великобританії, після виходу країни з Європейського Союзу.

Також міністром було заявлено, що після виходу в Великобританії буде встановлено нову імміграційну систему. До того ж, міністр наголосив у інтерв'ю радіостанції BBC, що після виходу з ЄС, Великобританія «не спаде зі скали», він зробить усе можливе для ефективної її реабілітації.

Для Європейського Союзу вихід Великобританії з її членства тягне за собою лише негативні наслідки. Якщо Британія покине ЄС, не уклавши взаємної угоди про вихід, збитки, швидше за все, будуть ледве не катастрофічними.

Те ж саме стосується і Великобританії. Так, за розрахунками Міжнародного валютного фонду, наслідками для Сполученого Королівства буде спад економіки одразу на 4%. Аналітики американського банку GoldmanSachs зазначають, що через Brexit економіка Великобританії вже втратила понад 100 млрд євро і недорахувалася близько 2,5% ВВП.

На сьогоднішній день Єврокомісія зробила всі можливі заходи для реалізації «жорсткого Brexit» відповідно до якого, якщо Великобританія вийде з ЄС за сценарієм "no-deal", то так і будуть продовжуватися запобіжні заходи у сфері риболовства, транспортних та фінансових питань, продовживши термін до 2020 року.

Так, 31 жовтня 2019 року, Великобританія мала вийти зі складу Європейського Союзу, але Brexit не відбувся через те, що британський парламент не підтримав угоду з Брюсселем. Важливою новиною є те, що прем'єр-міністр Борис Джонсон, хоч і не за власним бажанням, але був змушений перенести процедуру Brexit на 31 січня 2020 року. До того ж, міністр зазначив, що хотів би аби британський парламент якомога швидше схвалив варіант угоди по Brexit. При цьому він висловив «серйозні побоювання, що цей парламент ніколи цього не зробить, поки у нього є можливість все перенести». Відкритим стає питання про переобрання складу британського парламенту. Країни ЄС вирішили вдруге відкласти Brexit до 31 січня 2020 року, але Британія може вийти з блоку раніше, якщо затвердить угоду.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що процес Brexit є досить складним та багатограним і надати точну та однозначну оцінку наслідкам при виході з Європейського Союзу, як для Великобританії, так і для спільноти неможливо. Однак зрозумілим залишаться лише те, що такі зміни призведуть до значних економічних втрат.

Список літератури:

1. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029 (дата звернення: 10.11.2019).
2. Miller V. (Ed) Brexit Unknowns. *House of Commons Library Briefing Paper*. 9 November 2016, № 7761. P. 13.
3. Mark Elliott Can the EU force the UK to trigger the two year Brexit process URL: <https://publiclawforeveryone.com/2016/06/26/brexit-can-the-eu-force-the-uk-to-trigger-the-two-year-brexit-process/> (дата звернення: 10.11.2019).
4. Newson N. Leaving the EU: Parliament's Role in the Process. *House of Lords Library Note*. 4 July 2016, № 034. P. 15.
5. Неприцький О.А. Великобританія: шлях до сепаратизму регіонів чи побудова «європейського дому». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського* : 2 випуск зб. наук. праць (Вінниця, 2000 р.). Вінниця, 2000. С. 226–232.
6. Яковюк І.В. Brexit: причини і наслідки британського референдуму. *Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики* : матеріали наук. конф. (м. Харків, 24 трав. 2016 р.). Харків, 2016. С. 25–29.
7. Задоя А.О., Ботула А.П. Міжнародні інтеграційні та дезинтеграційні процеси: суперечливі наслідки. *Академічний огляд*, 2017. С. 5–13.

References:

1. Dohovir pro Yevropeys'kyu Soyuz vid 07.02.1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029 (accessed November 11, 2019). (in Ukrainian)
2. Miller, V. (Ed) Brexit Unknowns. *House of Commons Library Briefing Paper*. 9 November 2016, № 7761. P. 13.
3. Mark Elliott Can the EU force the UK to trigger the two year Brexit process URL: <https://publiclawforeveryone.com/2016/06/26/brexit-can-the-eu-force-the-uk-to-trigger-the-two-year-brexit-process/> (accessed November 11, 2019).
4. Newson N. Leaving the EU: Parliament's Role in the Process. *House of Lords Library Note*. 4 July 2016, №034. P. 15.
5. Nepryts'kyu O.A. Velykobrytaniya: shlyakh do separatyizmu rehioniv chy po-budova «yevropeys'koho domu». *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyn'skoho*: 2 vypusk zb. nauk. prats' (Vinnytsya, 2000 r.). Vinnytsya, 2000, pp. 226–232. (in Ukrainian)
6. Yakovyuk I.V. Brexit: prychny i naslidky brytans'koho referendumu. *Yevropeys'ka intehratsiya v konteksti suchasnoyi heopolytyky* : materialy nauk. konf. (m. Kharkiv, May 24, 2016). Kharkiv, 2016, pp. 25–29. (in Ukrainian)
7. Zadoya, A.O., Botsula, A.P. Mizhnarodni intehratsiyni ta dezintehratsiyni protsesy: superechlyvi naslidky. *Akademichnyy ohlyad*, 2017, pp. 5–13. (in Ukrainian)